

**ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ І ПРАВА ХНПУ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

Кафедра історії України

Кафедра всесвітньої історії

**Кафедра теорії і методики викладання суспільно-правових
дисциплін**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІСТОРИЧНОГО
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

**Дисципліни вільного вибору для здобувачів другого
(магістерського) рівня вищої освіти**

Гендерний дискурс у всесвітній історії та історії України

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА ЗА ВИБОРОМ ДЛЯ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДРУГОГО
(МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ

КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ,
КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Призначення навчальної дисципліни:
вироблення вмінь самотійного застосування
теоретичних концепцій і методологічних
засад гендерного аналізу суспільного життя у
світовій і вітчизняній історії.

Мета навчальної дисципліни: вивчення
методології гендерного підходу в історичній
науці та вміння його застосовувати до
аналізу історичних подій та процесів.

Вороніна Марина Сергіївна

кандидатка історичних наук, доцентка,
доцентка кафедри всесвітньої історії,
членка правління Української асоціації дослідників жіночої історії
(УАДЖІ), колективний член Міжнародної федерації дослідників
жіночої історії ([International Federation for Research in Women's
History](#))

Одна з авторок монографії

Розділ 5. Більшовицький
емансипаційний експеримент
у 1920-х роках;

Розділ 6. «Нова радянська
жінка»: гендерна політика
радянської влади у 1930-х
роках

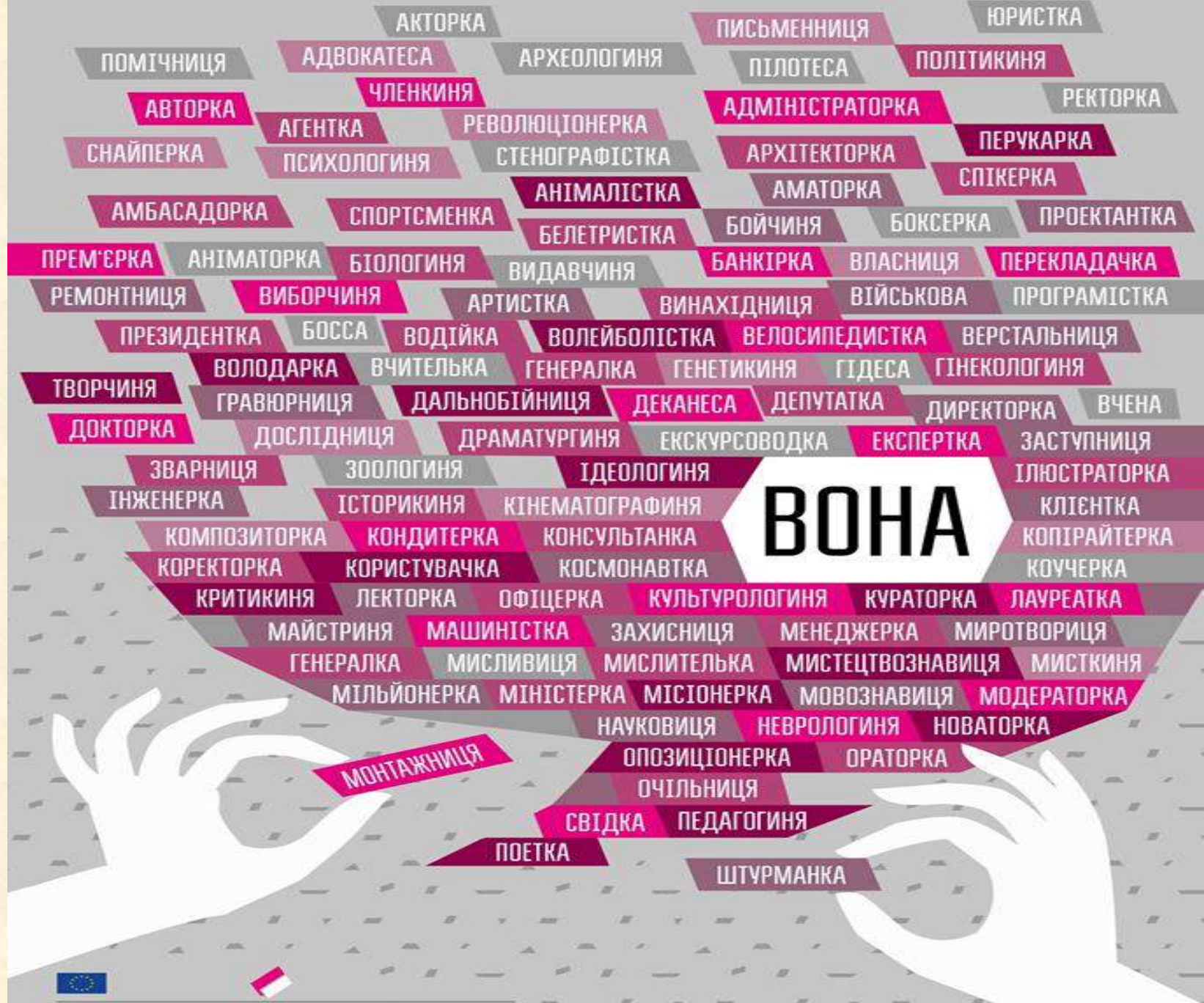
Культурфільм: Марина Вороніна та Ольга Лабур. «Право на жінку – право на паранджу» УО

Ніколаєнко Ольга Олександрівна

докторка історичних наук, доцентка,
професорка кафедри історії України

nikolajenkoolga@gmail.com

АКТОРКА

ПИСЬМЕННИЦЯ

ЮРИСТКА

ПОМІЧНИЦЯ

АДВОКАТЕСА

АРХЕОЛОГІНЯ

ПІЛОТЕСА

ПОЛІТИКІНЯ

АВТОРКА

ЧЛЕНКІНЯ

АДМІНІСТРАТОРКА

РЕКТОРКА

АГЕНТКА

РЕВОЛЮЦІОНЕРКА

АРХІТЕКТОРКА

ПЕРУКАРКА

СНАЙПЕРКА

ПСИХОЛОГІНЯ

СТЕНОГРАФІСТКА

АМАТОРКА

СПІКЕРКА

АМБАСАДОРКА

СПОРТСМЕНКА

АНІМАЛІСТКА

БОЙЧІНЯ

БОКСЕРКА

ПРОЕКТАНТКА

ПРЕМ'ЄРКА

АНІМАТОРКА

БІОЛОГІНЯ

ВИДАВЧІНЯ

БАНКІРКА

ВЛАСНИЦЯ

ПЕРЕКЛАДЧКА

РЕМОНТНИЦЯ

ВИБОРЧІНЯ

АРТИСТКА

ВИНАХІДНИЦЯ

ВІЙСЬКОВА

ПРОГРАМІСТКА

ПРЕЗИДЕНТКА

БОССА

ВОДІЙКА

ВОЛЕЙБОЛІСТКА

ВЕЛОСИПЕДИСТКА

ВЕРСТАЛЬНИЦЯ

ВОЛОДАРКА

ВЧИТЕЛЬКА

ГЕНЕРАЛКА

ГЕНЕТИКІНЯ

ГІДЕСА

ГІНЕКОЛОГІНЯ

ТВОРЧІНЯ

ГРАВЮРНИЦЯ

ДАЛЬНОБІЙНИЦЯ

ДЕКАНЕСА

ДЕПУТАТКА

ДИРЕКТОРКА

ВЧЕНА

ДОКТОРКА

ДОСЛІДНИЦЯ

ДРАМАТУРГІНЯ

ЕКСКУРСОВОДКА

ЕКСПЕРТКА

ЗАСТУПНИЦЯ

ЗВАРНИЦЯ

ЗООЛОГІНЯ

ІДЕОЛОГІНЯ

ІЛЮСТРАТОРКА

ІНЖЕНЕРКА

ІСТОРИКІНЯ

КІНЕМАТОГРАФІНЯ

ВОНА

КЛІЄНТКА

КОМПОЗИТОРКА

КОНДИТЕРКА

КОНСУЛЬТАНКА

КОПІРАЙТЕРКА

КОРЕКТОРКА

КОРИСТУВАЧКА

КОСМОНАВТКА

КОУЧЕРКА

КРИТИКІНЯ

ЛЕКТОРКА

ОФІЦЕРКА

КУЛЬТУРОЛОГІНЯ

КУРАТОРКА

ЛАУРЕАТКА

МАЙСТРИНЯ

МАШИНІСТКА

ЗАХИСНИЦЯ

МЕНЕДЖЕРКА

МИРОТВОРИЦЯ

ГЕНЕРАЛКА

МИСЛИВИЦЯ

МИСЛИТЕЛЬКА

МИСТЕЦТВОЗНАВИЦЯ

МИСТКІНЯ

МІЛЬЙОНЕРКА

МІНІСТЕРКА

МІСІОНЕРКА

МОВОЗНАВИЦЯ

МОДЕРАТОРКА

НАУКОВИЦЯ

НЕВРОЛОГІНЯ

НОВАТОРКА

МОНТАЖНИЦЯ

ОПОЗИЦІОНЕРКА

ОРАТОРКА

ОЧІЛЬНИЦЯ

СВІДКА

ПЕДАГОГІНЯ

ПОЕТКА

ШТУРМАНКА

Проект фінансується Європейським Союзом

Проект реалізується Харківською обласною громадською організацією «Харківський обласний гендерний ресурсний центр»

Історія квір

- 1) Історія чоловічої гомосексуальності
  - А) до заборон на законодавчому рівні
  - Б) криміналізована гомосексуальність/ трансформація законодавства в різних країнах світу
- 2) Історія жіночої гомосексуальності/ специфіка законодавства в окремих країнах світу
- 3) Третя стаття, трансгендерність
- 4) ЛГБТ рух (причини виокремлення ЛГБТ+ та квір) та гей-паради

Як українські жінки
долали соціальні бар'єри
та перепони?

Хто такі вітчизняні
феміністки ?

Чого прагнуть сучасні
жінки ?

Чи легко було бути
жінкою у
середньовіччя?

Чому бути "Музою"
не означає бути
рівнею?

В УМОВАХ НЕСТАТІ РОБОЧОЇ СИЛИ В ПЕРІОД ІНДУСТРИАЛЬНОГО ШИРОКО ВИКОРИСТОВУВАЛИСЯ ЖІНКИ

ДА ЗДРАВСТВУЮТ РАВНОПРАВНЫЕ ЖЕНЩИНЫ СССР!

Після завершення курсу ви зможете:

- застосовувати основні теоретичні концепції гендера до вітчизняної історії, аналізуючи становище жінок в різні епохи;
- аналізувати окремі історичних періоди з точки зору гендерного підходу;
- порівнювати становище жіноцтва в Україні та зарубіжних країнах;
- аналізувати різні види історичних джерел (нарративних, документальних, візуальних) із використанням гендерно-чутливого підходу;
- знати основні напрямки сучасних гендерних історичних досліджень.

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА ЗА ВИБОРОМ ДЛЯ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДРУГОГО
(МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ

*ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА
УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ
ФОРМУВАННЯ ТА СУЧАСНИЙ
СТАН*

Викладач

Гончарова Ольга Сергіївна

Кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії України
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди

Мета курсу

- ▶ ознайомлення з основами елітознавства як навчальної дисципліни;
- ▶ етапами формування політичних еліт у світі та Україні;
- ▶ особливостями політичної еліти України та визначенням її ролі на сучасному етапі українського державотворення

ПРИЗНАЧЕННЯ КУРСУ

Опанування знаннями з дисципліни сприяє формуванню у майбутніх фахівців уявлень про принципи структурування українського суспільства; процес формування національної еліти України; характер та специфіку взаємовідносин центральної та регіональної управлінської еліти.

ЗМІСТ КУРСУ

- ▶ Історія вчень про політичну еліту
- ▶ Ідеї елітарності в українській політичній думці
- ▶ Політична еліта в соціальній структурі суспільства
- ▶ Історія формування європейських традиційних еліт
- ▶ Історичні особливості формування політичної еліти в Україні
- ▶ Політична еліта України доби незалежності

Урбаністичні тенденції в Європі та Україні: історико-культурний вимір

КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ,
КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ВИКЛАДАЧ

Серяков

Сергій Олегович

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри всесвітньої історії,

координатор з наукової роботи

факультету історії і права

ВИКЛАДАЧ

Мартинова
Ірина
Станіславівна

кандидат історичних наук, доцент,

завідувач кафедри історії України

ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ДАЄ МОЖЛИВІСТЬ ПІДЙТИ ДО РОЗУМІННЯ УРБАНІЗАЦІЇ ЯК ІСТОРИЧНОГО ПРОЦЕСУ, ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ ПЕРЕХОДУ ВІД ТРАДИЦІЙНИХ (ДОІНДУСТРІАЛЬНИХ) ДО ІНДУСТРІАЛЬНИХ І ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ФОРМ МІСЬКОГО ЖИТТЯ. ОКРІМ ТОГО, ПОГЛИБЛЕНЕ ВИВЧЕННЯ УРБАНІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ДОЗВОЛЯЄ ЗРОЗУМІТИ ЕВОЛЮЦІЮ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПОДІЛУ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ, УПРАВЛІННЯ МІСТАМИ, МІСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ТА ВІДПОВІДНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ

Призначення
навчальної
дисципліни

Мета навчальної дисципліни

АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ,
ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ І КУЛЬТУРНИХ
ЧИННИКІВ ЗАРОДЖЕННЯ ТА
ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЬКИХ ОСЕРЕДКІВ
ЗАХІДНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ НА РІЗНИХ
ЕТАПАХ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ (ВІД
ПОЯВИ ПЕРШИХ МІСЬКИХ ГРОМАД
АНТИЧНОГО СВІТУ ДО
ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЇ
СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ І
ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІСТ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

• 5 кредитів

• 150
ГОДИН

• 2 модулі

• залік

ЗМІСТ КУРСУ

Модуль 1

Трансформація міського життя на українських землях

Тема 1. Місто і село середньовічної Русі.

Тема 2. Українське місто ранньомодерної доби.

Тема 3. Модернізація і урбанізація на українських землях наприкінці XVIII – на початку XX століття.

Тема 4. Місто в Україні в радянські часи.

Модуль 2

Формування і розвиток міської цивілізації в європейському культурно-історичному просторі

Тема 5. Античні поліси: феномен військово-політичної та соціально-правової організації.

Тема 6. Середньовічні європейські міста в історії західної цивілізації.

Тема 7. Європейська урбанізація в ранньомодерний і Новий час (XVI – початок XX ст.).

Тема 8. Сучасні міста Європи: проблеми та перспективи розвитку.

≡ ПІСЛЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ ЗДОБУВАЧІ БУДУТЬ МАТИ ЗМОГУ:

- розумітися в предметі та завданнях історичної урбаністики, вміти виявляти основні причини еволюції міських форм життя від традиційних, через індустріальні до постіндустріальних, факторів їх еволюції і на сьогодні.
- зіставляти форми і методи політико-правових трансформацій міського простору в умовах актуальної наразі адміністративної реформи
- визначати особливості формування міської культури і ментальності містянина
- аналізувати, визначати і прогнозувати зміни у соціальному, етнічному і професійному складі міського населення, розуміти динаміку міської демографії
- характеризувати умови існування людини конкретної епохи, зміни її світогляду, приватний простір містян.
- виявляти взаємозв'язок між науково-технічним розвитком суспільства і змінами в повсякденному житті представників міської цивілізації
- засвоїти нові підходи і напрями в сучасній літературі з теми, знати термінологію, вільно дискутувати, обґрунтовуючи власну позицію, проводити наукові дослідження, зокрема, і на міждисциплінарному рівні.

ЕТНОКОНФЕСІЙНІ КОНФЛІКТИ НА СХОДІ (XX – ПОЧАТОК XXI ст.)

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА ЗА ВИБОРОМ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Інформація про викладача навчальної дисципліни

Ямпольська Лариса Миколаївна

кандидат історичних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри всесвітньої історії,
член ГО "Харківське військово-історичне
товариство "Рубіж".

Наукові інтереси: новітня історія країн
мусульманського Сходу, етноконфесійні
конфлікти на Сході, європейські інтеграційні
процеси, проблеми новітньої історії Великої
Британії, історія Другої світової війни

E-mail: yampolska.larysa@hnpu.edu.ua

МЕТА вивчення навчальної дисципліни «**ЕТНОКОНФЕСІЙНІ КОНФЛІКТИ НА СХОДІ (XX – ПОЧАТОК XXI ст.)**»: дати здобувачам вищої освіти комплексне уявлення про причини, типологію, специфіку і наслідки міжетнічних і релігійних конфліктів в країнах Азії та Африки в контексті сучасної політичної ситуації, на рівні регіонів та окремих країн.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ вивчення навчальної дисципліни:

- 1) розглянути особливості соціально-економічного, суспільно-політичного, духовно-культурного розвитку етнічних груп і конфесійних меншин Сходу, співвідношення їхніх потреб, інтересів, цінностей;
- 2) проаналізувати внутрішні та зовнішні причини етнічної й конфесійної конфліктогенності афро-азійських країн на сучасному етапі, стратегії офіційної влади у вирішенні національного питання та досягненні релігійної стабільності суспільства;
- 3) дослідити ідеології, рушійні сили, мотивацію учасників, способи мобілізації, стадії, механізми, форми прояву конфліктів і шляхи їх вирішення;
- 4) знати регіональну специфіку вогнищ міжетнічних і міжконфесійних конфліктів;
- 5) виявляти основні проблеми, пов'язані із впливом етноконфесійних конфліктів на міжнародні політичні процеси;
- 6) проаналізувати питання участі регіональних і міжнародних організацій у процесі врегулювання конфліктів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми формуються програмні компетентності:

здатність аналізувати сучасний стан наукових знань з історії виникнення, розвитку та вирішення етноконфесійних конфліктів на сучасному мусульманському Сході, в країнах Південної, Південно-Східної Азії, Тропічної та Південної Африки;

розв'язувати ключові проблеми навчальної дисципліни, пов'язані із закономірностями розвитку міжетнічних і міжконфесійних комунікацій у політичному й культурному просторі держав Азії та Африки, механізмами формування ситуації етнополітичного та релігійного конфлікту, впливом етноконфесійних конфліктів на міжнародні відносини;

визначати механізми врегулювання та розв'язання конфліктів на етнічному та релігійному ґрунті.

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни здобувачі мають досягнути таких результатів навчання:

здобути теоретичні знання для наукових дискусій про закономірності розвитку міжетнічних і міжконфесійних комунікацій у країнах Сходу, причини виникнення етноконфесійних конфліктів, особливості їх перебігу, вплив на міждержавні відносини в регіонах Азії та Африки, міжнародні відносини в цілому;

формулювати оцінку розвитку та перспективи вирішення етнополітичних і релігійних конфліктів, діяльності міжнародних і регіональних організацій, виявляти власну позицію щодо контроверсійних питань навчальної дисципліни;

удосконалювати вміння самостійно працювати з історичними джерелами, науковою літературою та критично їх аналізувати, усвідомлено застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань.

Структура курсу

Модуль 1. Етноконфесійні конфлікти в країнах ісламського світу в новітній час

- Тема 1.1.** Теоретичні основи, терміни і категорії конфліктології. Етнічні та міжконфесійні конфлікти в сучасному світі. Сучасний стан етноконфесійних проблем у країнах Сходу
- Тема 1.2.** Етноконфесійні конфлікти як загроза стабільності політичного простору держав
- Тема 1.3.** Іслам як релігія і цивілізаційне ядро. Ісламський фундаменталізм. Близькосхідна проблема: витоки і шляхи врегулювання
- Тема 1.4.** Курдська проблема в Туреччині, Ірані, Сирії, Іраку
- Тема 1.5.** Етноконфесійні проблеми Афганістану в ХХ – на початку ХХІ ст.
- Тема 1.6.** Етноконфесійні проблеми Ірану в ХХ – на початку ХХІ ст.
- Тема 1.7.** Мусульmano-коптські відносини в Єгипті у ХХ – на початку ХХІ ст.
- Тема 1.8.** Етноконфесійні конфлікти в Іраку
- Тема 1.9.** «Берберське питання» в країнах Магрибу. Політизація етнічного фактору в сучасному Алжирі.

Модуль 2. Міжетнічні та міжконфесійні відносини в ареалі конфуціанської, південноазійської, південно-східноазійської цивілізацій в ХХ – на початку ХХІ ст.

- Тема 2.1.** Етноконфесійні конфлікти в Південній і Південно-Східній Азії в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Проблеми сепаратизму в сучасному Китаї
- Тема 2.2.** Індо-мусульманський конфлікт в Індії. Кашмірська проблема. Етноконфесійні конфлікти в Пакистані
- Тема 2.3.** Таміло-сінгальський конфлікт у Шрі-Ланці
- Тема 2.4.** Особливості відносин між титульною нацією і некорінними національними меншинами в Лаосі та Камбоджі. Релігійна ситуація у В'єтнамі. Етнічний сепаратизм і міжконфесійні конфлікти в Індонезії

Модуль 3. Міжетнічні та міжконфесійні відносини в регіоні «Чорної Африки» в ХХ – на початку ХХІ ст. Урегулювання конфліктів: проблеми та перспективи

- Тема 3.1.** Етноконфесійні конфлікти у Тропічній і Південній Африці: виникнення, типологія, шляхи вирішення
- Тема 3.2.** Роль ООН у врегулюванні конфліктів на Африканському континенті.

Навчальна дисципліна вільного вибору
здобувачів
другого (магістерського) рівня
**КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬНО-
ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН**

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Розвиток України як демократичної правової держави в умовах військової агресії актуалізував проблему посилення громадянської освіти суспільства – навчання тому, як жити за умов сучасної держави, як дотримуватися її законів, але водночас і не дозволяти владі порушувати їхні права, домагатися від влади задоволення їхніх правомірних потреб, як бути громадянином демократичного суспільства.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

**Солошенко
Олена
Михайлівна**

кандидат історичних наук, доцент
кафедри теорії і методики
викладання суспільно-правових
дисциплін

електронна пошта для контактів:
soloshenkoelena@hnpu.edu.ua

МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

**характеристика змісту
громадянської освіти як
вектору формування
громадянських якостей на
основі сучасних знань і
умінь, що допомагають
особистості вирішити
проблеми, адаптуватися до
мінливих соціально-
економічних і політичних
умов, представляти і
захищати свої інтереси,
поважаючи інтереси і права
інших людей в сучасному
суспільстві**

Проблематика навчальної дисципліни базується на багатовимірному підході до громадянської освіти в суспільстві:

- Політичний
- Правовий
- Культурний
- Соціальний
- Економічний
- Європейський
- Глобальний

Де нас знайти?

КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

НАША АДРЕСА:

м. Харків,

ХНПУ імені

Г.С.Сковороди

вул. Алчевських, 29

каб. 303

НАШ E-MAIL:

kaf-ukraine-history@hnpu.edu.ua

НАША СТОРІНКА

на веб-сайті
університету:

Де нас знайти?

КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

НАША АДРЕСА:

м. Харків,

ХНПУ імені

Г.С.Сковороди

вул. Алчевських, 29

каб. 312

НАШ E-MAIL:

kaf-world-history@hnpu.edu.ua

НАША СТОРІНКА

на веб-сайті
університету:

Де нас знайти?

КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

НАША АДРЕСА:

м. Харків,

ХНПУ імені

Г.С.Сковороди

вул. Алчевських, 29

каб. 304

НАШ E-MAIL:

kaf-law@hnpu.edu.ua

НАША СТОРІНКА

на веб-сайті
університету:

